બીજા ધોરણની નોટ

તથા

ગુજરાતી બીજી ચોપડીના અર્થ.

કવિતાની સમજુતી નિબંધ, [illegible] ગણિત

તથા [illegible] વગેરે.

બનાવનાર,

ફકીરભાઈ કાસીદાસ,

સુરતની નાગરદાસ સર [illegible] જીજીભાઈવાળી નંબર

૧ ની છોકરાની નિશાળના વડા માજી માસ્તર

તેના છોકરા નગીનદાસ ફકીરભાઈ કાસીદાસ

ની વતી છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

ડાહ્યાભાઈ જગજીવનદાસ

(સુધારો તથા વધારો કરેલી આવૃત્તિ ૩ જી.)

(સન ૧૮૬૭ ના ૨૫ મા આક્ટ પ્રમાણે નોંધાવી છે.)

મુંબઈ.

"વિજય" છાપખાનામાં છાપ્યું.

કીમત ૨ આના.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કોપીરાઇટ-સંગ્રહ
૧૨૬૭
म૧૫૨:૯૮૧:૫

गुजरात विद्यापीठ ग्रंथालय

[गुजराती कॉपीराइट विभाग]

अनुक्रमांक ૧૧૬૭ वर्गांक

पुस्तकनुं नाम ભીલ હોરણની લાટ

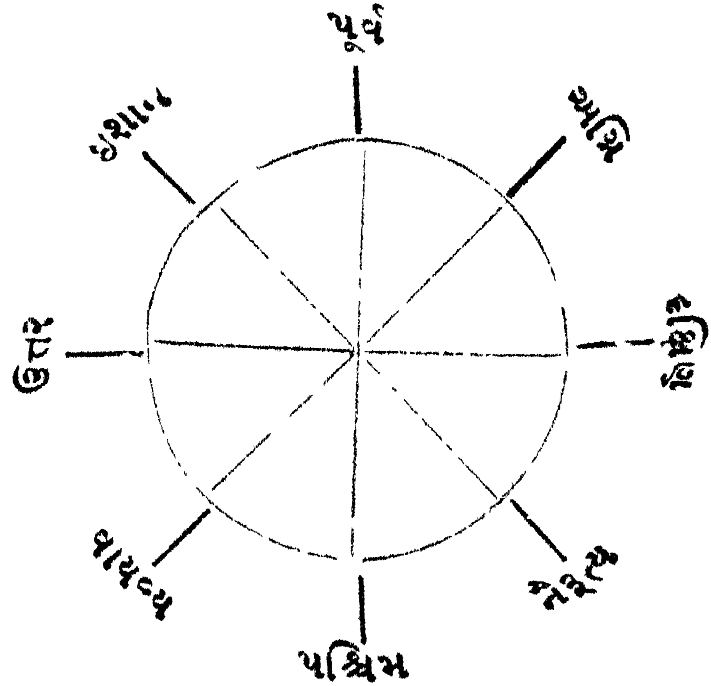
विषय ગ ૩૫૨ : ૮૪૬ : ૨

दिशाओ·

એક જગા બીજી જગાની કઈ તરફ છે, તે જાણવાને દિશાની ઘણી જરૂર છે, માટે તેનું જ્ઞાન પ્રથમથીજ બાળકોને પક્કું હોવું જોઇએ.

દિશાઓ ચાર છે—૧ પૂર્વ, ૨ પશ્ચિમ, ૩ દક્ષિણ, ૪ ઉત્તર.

કાળા પાટીઆપર એ દિશાઓનો નકશો શિક્ષકે આવી રીતે કહાડવો.

જે દિશામાં સૂરજ ઊગેછે તેને પૂર્વ દિશા કહે છે.

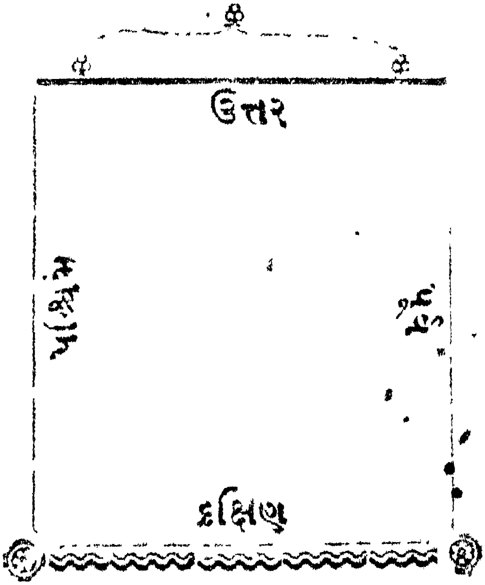
જે દિશામાં સૂરજ આથમેછે તેને પશ્ચિમ દિશા કહે છે.

પૂર્વ દિશા ભણી મ્હો કરીને ઉભા રહીએ તો ડાબા હાથ ત
દિશા અને જમણા હાથ તરફની દક્ષિણ દિશા છે.

દક્ષિણ અને પૂર્વ દિશા વચ્ચેનો **અગ્નિકોણ**, દક્ષિણ અને પશ્ચિમ દિશા વચ્ચેનો **નૈરૃત્યકોણ**, પશ્ચિમ અને ઉત્તર દિશા વચ્ચેનો **વાયવ્યકોણ**, ઉત્તર અને પૂર્વ દિશા વચ્ચેનો **ઇશાનકોણ**.

નકશો.

ભૂગોળ વિદ્યાનું જ્ઞાન મેળવવાને મુખ્ય સાધન નકશો છે. કાગળ અથવા કપડાં ઉપર પાડેલા પૃથ્વીના અથવા તેના કોઈ પણ ભાગના આકારને **નકશો** કહે છે.

નકશા એવી રીતે કાઢેલા હોયછે કે સામા મૂકયા હોય તો મથાળા ની ઉત્તર દિશા આવે, નીચે **દક્ષિણ** દિશા, જમણા હાથપર **પૂર્વ** દિશા, ડાબે હાથ તરફ **પશ્ચિમ** એટલે આથમણી દિશા આવે છે.

સંખ્યા.

૨ દશ, ૩ સો, ૪ હજાર, ૫ દશહજાર, ૬ લાખ, ૭ દશલાખ, ... ક્રોડ, ૧૦ અબજ, ૧૧ ખર્વ, ૧૨ નિખર્વ, ૧૩ મહાપદ્મ, ... જલધિ ૧૬ અન્ત્ય, ૧૭ મધ્ય, ૧૮ પરાર્ધ.

સર્વાળો.

દશલાખ	લાખ	દશહજાર	હજાર	સો	દશક	એકમ	
		૩	૧	૦	૨	૫	એકત્રીશહજાર પચીસ લખો.
	૮	૦	૦	૦	૧	૨	આઠલાખને બાર લખો.
			૬	૦	૨	૫	છહજાર પચીસ લખો.
	૨	૦	૦	૦	૬	૯	બે લાખ ઓગણોતેર લખો.
૧	૦	૩	૧	૧	૩	૧	દશલાખ એકત્રીસહજાર એકશો એકત્રીસ લખો.

સંખ્યાવાચન.

૧	૫૭૩૮૦૬૧	૧૧	૭૯૫૦૪૩૦
૨	૫૬૦૩૦૪	૧૨	૭૬૦૬૦૮૦
૩	૪૦૫૦૪૦	૧૩	૮૮૪૮૩૦૦
૪	૮૦૦૦૪	૧૪	૫૦૩૫૦
૫	૪૦૫૬૦૭	૧૫	૩૫૦૪૫
૬	૪૦૬૦૭	૧૬	૬૦૭૦૯
૭	૫૦૪૦૬	૧૭	૬૦૭ ૫
૮	૨૦૫૦૪૦	૧૮	૨૦૧૦૫
૯	૭૦૫૪૦૩૫	૧૯	૧૧૧૦૭
૧૦	૮૦૯૬૦૦	૨૦	૫૦૭૦૯૦૫

૧ એકત્રીશહજાર નવસો પાંચ લખો.
૨ છ લાખ ત્રણ હજાર સાત લખો.
૩ ચોસઠ લાખ છસે. બાર લખો.
૪ છસો ત્રણ લખો.
૫ આઠસો ચોપન લખો.
૬ સાત હજાર પંચોતેર લખો.
૭ પાંચ હજાર ત્રણસો બે લખો.
૮ છોતેર હજાર નવ લખો.
૯ ચાર લાખ છ હજાર ચારસો સાત લખો.
૧૦ ચોવીશ લાખ આડત્રીસ હજાર બસો પાંચ લખો.
૧૧ આઠ લાખ ચોવીસ હજાર એક લખો.
૧૨ સાતસો સત્તર લખો.
૧૩ આઠસો પાંચ લખો.
૧૪ પાંચ હજાર ત્રણસો સત્તર લખો.
૧૫ આઠ હજાર પાંચ લખો.
૧૬ નવ હજાર પાંત્રીસ લખો.
૧૭ સાત હજાર ચારસો બે લખો.
૧૮ પંદર હજાર ત્રણસો દશ લખો.
૧૯ તોત્તેર હજાર પાંચસો બે લખો.
૨૦ આઠ લાખ બે હજાર ચાર લખો.

૧ ૨૧ ને ૧૦ કેટલા=૩૧
૨ ૩૨ ને ૧૦ કેટલા=૪૨
૩ ૮૧ ને ૧૧ કેટલા=૯૨
૪ ૨૯ ને ૧૯ કેટલા=૪૮
૫ ૩૭ ને ૧૭ કેટલા=૫૪
૬ ૬૯ ને ૧૮ કેટલા=૮૭
૭. ૧૫ ને ૪૬ કેટલા=૬૧
૮. ૧૩ માં ૮૭ ઉમેરીએ તો કેટલા થાય=૧૦૦
૯. ૨૯ માં ૬૯ ઉમેરીએ તો કેટલા થાય=૯૮.
૧૦. ૩૩ ને ૩૩ કેટલા=૬૬

૧૧ ૨૯ મા ૩૮ ને ૨૭ ઉમેરીએ તો કેટલા થાય=૯૪
૧૨ ૮૮ માંથી ૧૦ જાય તો કેટલા રહે=૭૮
૧૩ ૯૦ માંથી ૩ વખત ૫ જાય તો કેટલા રહે=૭૫
૧૪ ૧૭ માંથી ૧૨ જાય તો કેટલા રહે=૫
૧૫ ૫૭ માંથી ૧૯ જાય તો કેટલા રહે=૩૮
૧૬ ૨૪ ગાય અને ૬ વાછરડા દરેક ગાયને ૮ પુળા અને વાછરડાને બે પુળા તો બધા મળીને કેટલા પુળા ઘાસ જોઇશે=૨૦૪ પુળા.
૧૭ ત્રણ પૈસે લેખે ૪ નારંગી લીધી અને ૫ પૈસા લેખે ૮ દાડમ લીધા અને તેને રૂપીયો ૧ આપ્યો તો બાકી શું લેવું=૩.)≡

૧૮ એક આનામાં સવા આનો ઉમેરીએ તો કેટલા થાય=રૂ. ‍)=।
૧૯. મારી પાસે ૧૩ પૈસા હતા તેમાં ૫ નાંખીએ તો કેટલા આના થાય=રૂ. ।. ॥.
૨૦. ૧૮॥ મા ૧। ઉમેરીએ તો કેટલા થાય=૨૦. [ગજ=૧૦॥.
૨૧. ૩॥ ગજનું એક બદન તો ૩ બદનમાં કેટલા ગજ લુગડું જોઇએ
૨૨. મારા ખીસામાં કેટલાક પૈસા હતા તેમાંથી ૩ દોઢીએ ડઝન લેખે ૫ ડઝન બટન લીધાં અને બાકી ૮ પૈસા વધ્યા તો હું ઘેરથી કેટલાં પૈસા લઇને નીકળ્યો હતો=. ।=. [ટંકાશે=૧૦ કોટને
૨૩. એક કોટને ૬ બટન ટાંકીએ તો ૫ ડઝન બટન કેટલા કોટને
૨૪. બબે ઘોડાની ૯ ગાડી અને અકેક ઘોડાની ૯ ગાડી તો બધા મળીને કેટલા ઘોડા થાય અને તેના પગ કેટલા થાય=૨૩ ઘોડા ૯૨ પગ.
૨૫. ૨॥ ને ૪॥ કેટલા થાય=૭॥
૨૬. ૯ શેરમાંથી ૬ નવટાંક આપીએ તો બાકી શું રહે=૮। શેર.
૨૭. ૫॥ મણ ઘી લીધું અને ૪॥ મણ વેચી નાખ્યું તો બાકી કેટલું રહ્યું=૧॥ મણ. [થાય=)=॥.
૨૮. ૧૧ છોકરા છે દરેકની પાસે ‍)। આનો છે તો એકંદર કેટલા આના.
૨૯. ૩ પૈસાની એક નારંગી તો રૂ. ॥ ની કેટલી=૧૬ નારંગી.
૩૦. મુંબઇથી પુણે રેલવેમાં જવું હોય તો ૧ ટીકીટના રૂ. ૧। બેસે છે તો એ લેખે ૧૭ માણસ પુણે ગયા તેનો ખરચ કેટલો=રૂ. ૨૧।.
૩૧. રૂ. ૧ નું ૩॥ શેર તો ૮ રૂ. નું કેટલું=૦॥ મણ
૩૨. તુરીઆં બે દોઢીએ શેર તો ૩ પાશેરનું શું=રૂ.) ૦।
૩૩. વાલોળ (વાલપાપડી) ૬ પૈસા શેર ૨॥ શેરનું શું આપીએ=રૂ.)≡॥.
૩૪. ૨ પૈસે શેર દૂધી મળે છે ∴ ૨ પાંચ શેરીનું શું=રૂ. ।⌐
૩૫. ૧ વાર બનાતના ૨॥ રૂ. પડે છે તો ૯ વાર બનાતનું શું=રૂ. ૨૨॥
૩૬. દરેક છોકરાને રૂ. ।≡ આનાનું અંકગણિત આપીએ તો ૨૭ છોક-રાને ઇનામ આપવાનો કેટલો ખરચ થશે=રૂ. ૧૧॥⌐
૩૭. રૂ. ।· ની ટોપી તો ૧॥ કુંડીનું શું=રૂ. ૭॥.
૩૮. દર રોજના રૂ. ।⌐ મજુરી મળે તો ૧ મહિનાનું શું=રૂ. ૯।=.
૩૯. રૂ.)=॥ ૧ સ્લેટ તો ૨ ડઝનનું શું=રૂ. ૩॥.

૪૦. ૨ અચ્છેરના રૂ. ભાર કેટલા=રૂ. ભાર ૪૦૦
૪૧. ૬ નવટાંકનું વજન કેટલું=શેર ॥।.
૪૨. કેટલા પાશેરના . શેર=પાશેર ૪.
૪૩. ૩ ગદીઆણાના વાલ કેટલા=વાલ ૪૮.
૪૪. ૪ અધોળના રૂ. ભાર કેટલા=રૂ. ભાર ૧૦.
૪૫. ૧૫ રૂ. ભારના નવટાંક કેટલા=નવટાંક ૩.
૪૬. ૧૮ પૈસા ભારના અધોળ કેટલા=અધોળ ૪.
૪૭. ૬ પાશેરના શેર કેટલા=શેર ૧॥.
૪૮. ૭ પાશેરના પૈસા ભાર કેટલા=૧૨૬ પૈસા ભાર.
૪૯. ૨। મણના શેર કેટલા=શેર ૯૦.
૫૦. ૯ પાઇના પૈસા કેટલા=પૈસા ૩.
૫૧. ૬ આનાના ફદીઆં કેટલા=ફદીઆં ૧૮.
૫૨. ૨ ફદીઆની પાઇ કેટલી=પાઈ ૮.
૫૩. ૯ આનાના દોકડા કેટલા=દોકડા ૫૬।.
૫૪. ૧૫ રૂ. ની પાવલી કેટલી=પાવલી ૬૦.
૫૫. ॥ આનાના બદામ કેટલી=બદામ ૫૦.
૫૬. ૩૬ આનાના રૂપિયા કેટલા=રૂ. ૨।.
૫૭. ૭૫ દોકડાના રૂપિયા કેટલા=રૂ. ॥।
૫૮. ૪॥ દોકડાની બદામ કેટલી= બદામ ૭૨.
૫૯. ૨૮ પૈસાના આના કેટલા=આના ૭.
૬૦. ૧॥ ખાંડીના મણ કેટલા=મણ ૩૦.
૬૧. ૩।: મણની પાંચશેરી કેટલી=પાંચશેરી ૨૮.
૬૨. ૧ રૂ. માંથી ૩ પૈસા આપીએ તો બાકી શું રહે=રૂ ॥।ઢ્ઢા.
૬૩. ૩૨ શેરમાં કેટલા શેર નાખીએ તો મણ થાય=શેર ૮.
૬૪. ૧ ખાંડીના શેર કેટલા=શેર ૮૦૦.
૬૫. ૬ બે આનીના પૈસા કેટલા=પૈસા ૪૮.
૬૬. ૯ અડધાની બેઆની કેટલી=બેઆની ૩૬.
૬૭. ૧૪૦ નંગની કુંડી કેટલી=કુંડી ૭.
૬૮. ૧૫ શેર દુધમાં પાશેર દુધ બીજું નાંખીએ તો કેટલા મણ થાય=મણ ॥.

૬૯. ૫ પૈસાના ૧૦૦ પાન તો ૧ પૈસાના કેટલા=પાન ૨૦

૭૦. ૧ ખાંડી લાકડાના બોજા કેટલા=બોજા ૮.

૭૧. ૧ બોજામાં કેટલા મણ લાકડા=મણ ૩॥

૭૨. ૧ બોજાના ૧૩ આના તો ૧ ખાંડીનુ શું=રૂ. ૬॥.

૭૩. ૨ શેર કોહોળાના ૩ પૈસા તો ॥. મણનું શું=ાા આના.

૭૪. ૧ા શેરનો લોટો દુધનો ભરીને કેટલી વાર લઇએ તો ॥. મણ
થાય=૧૬ વખત. [કેટલું અનાજ ખાશે=૩૦ શેર.

૭૫. ૧ માણસ દરરોજ ૨ શેર અનાજ ખાય છે તો ૧ પખવાડીઆમાં

૭૬. ૧ કીડી ૧ મિનિટમાં ૧ વેંત ચાલે છે તો ૧ કલાકમાં કેટલા હાથ
ચાલશે=૩૦ હાથ. [રૂપિયા થાય=રૂ. ૨॥≈

૭૭. મને દરરોજ ૨ આના મળે તો ૩ આઠવાડીઆના મળીને કેટલા

૭૮. ૧ રૂપિઆની પાંચ કેરી તો ૫ ડઝનના કેટલા રૂપિઆ=રૂ. ૧૨.

૭૯. મારી પાસે ત્રણ પૈસા છે બીજા બે મારા ભાઇએ આપ્યા ને છ મારા
મામાએ આપ્યા તો મારી પાસે કેટલા પૈસા થાય=૧૧ પૈસા અ૦)=॥

૮૦. ત્રણ પૈસાના કાગળ, બે પૈસાની પેન, બે પૈસાના સીસાપેન લીધી
ને બે આના આપ્યા તો બાકી શું વધ્યું=૧ પૈસો અથવા .)૦ા

૮૧. અરધીના ૭ લેખે ૩ પૈસાના બોર લીધા તેમાંથી ૧૫ મારા ભાઇને
આપ્યા ને ૧૧ મારી બેનને આપ્યા ને ૧૪ મેં ખાધા તો બાકી
કેટલા રહ્યા=૧૪ બોર.

૮૨. ૧૦૦૦ માંથી ૧ જાય તો બાકી કેટલા રહે=૯૯૯

૮૩. ૧૦૦ માંથી ૦ા જાય તો બાકી શું રહે=(૯૯॥) પોણીસો.

૮૪. ૧૦૦ માંથી ૨૫ જાય તો બાકી શું રહે=(૭૫) પોણોસો.

૮૫. ૧ કોથળીમા ૧૫ રૂપિઆ તો તેવી ૧૧ કોથળીમાં કેટલા રૂ ૧૬૫.

૮૬. ૬ આનાની પાંચમી ચોપડી, ૭ આનાનું આંકગણિત લઇને ૧
રૂપિઓ આપ્યો ત્યારે બાકી શું રહ્યું ૦)≈

૮૭. પોણાચારસે, પોણાત્રણસે, અઢીસે, સવાબસે, સવાસો, પોણાબસે,
૩૭૫ ૨૭૫ + ૨૫૦ + ૨૨૫ + ૧૨૫ + ૧૭૫ +
પોણીસો ને પોણોસો કેટલા થાય.
૯૯॥ + ૭૫=૧૫૯૯॥.

દરેક પાઠમાં આવેલા જોડાક્ષરો.

આવડ્યા.	ખીજવ્યાથી.	પેહેરાવ્યા.	પહોંચ્યો.
લાવ્યો.	ધ્યાન.	અડાડ્યો.	વચ્ચે.
પૂછ્યું.	નિશ્ચે.	જન્મગાંઠ.	દુર્લભ.
બોલ્યો.	રસ્તો.	પ્રમાણે.	પ્રેમ.
મંગાવ્યો.	ચોપડ્યાં.	ખસેડ્યા.	ભાગ્યશાળી.
કહ્યું.	અલ્યા.	ખવરાવ્યા,	મંડ્યો.
વાળ્યો.	ઠોકરો.	આવ્યો.	રડ્યું ખડ્યું.
કાઢ્યો.	ચિત્ર.	કર્યાથી.	બગાડ્યું.
લુચ્ચાઈ.	જન્મતી.	પુછ્યાવિના.	લુચ્ચા.
પ્રસાદ.	પ્રાણ.	વાંચ્યું.	બોલ્યું.
ટહુ.	સોંપ્યો.	પસ્તાય.	ખર્ચ્ચ ખૂટણ.
નક્કી.	સ્નેહ.	વચ્ચે.	રાત્રે.
સમજાવ્યું.	બપાવ્યું.	છેલ્લીવારે.	માડ્યું.
ફાવ્યો.	ચંદ્રમા.	સુહૃદ.	નાખ્યો.
ડાહ્યો.	સરસ્વતી.	લાગ્યું.	ભસ્યાજ કર્યું.
માન્યું.	વિદ્યા.	સમજ્યે..	ફાવ્યું.
પ્રાપ્ત.	શુક્ર.	વસ્તુ.	ઊઠ્યા,
ચિત્ત.	છુટ્ટો.	ધાન્ય.	પકડ્યો.
અવસ્થા.	ચચ્ચાર.	માંડ્યું.	જાળવ્યું.
વાગ્યા.	ઊગ્યા.	છેતર્યાં.	મૂક્યા.
મંડ્યા.	ભત્રીજો.	ઈશ્વર.	સાંભળ્યું.
મૂક્યું.	ફેડાવ્યું.	પૃથ્વી.	ફોલ્લા.
ડાહ્યાં.	બાસ્તો.	પરમેશ્વર.	નીકળ્યાં પછી.
અલ્યા.	અખાત્રીજ.	સ્લેટ.	કાચું કોરું.
નીકળ્યો.	ચૈત્રમાં.	મૂક્યા.	ફૂલકરણી.
બચ્ચું.	શ્રાવણ.	કહ્યા.	ઊથઈ બુથઈ.
માંડ્યો.		અન્ન.	છછુંદરો.

गूजराती वीजी चोपडीना अर्थ.

(ના)=નામ.	(વિ)=વિશેષણ.	(અ)=અવ્યય.
(સ)=સર્વનામ.	(ક્રિ)=ક્રિયાપદ.	(કૃ)=કૃદંત.

પાઠ ૧ લો.

ઉકેલતાં (કૃ) વાંચતાં પારખતાં.
શીખામણ (ના) ફાયદાની વાત.
મજાની (વિ) સારી.
સાચવજો=સંભાળજો.
બોલીએ (ક્રિ) સાદ કહાડીને કહીએ.
અદારે=દરકતે, હરકે.
આવડ્યા=શિખ્યા.
બગાડશો (ક્રિ) ખરાબ કરશો.
વાહ=અરે ! ઓહો !
દહાડા (ના) દિવસ
પૂરા (વિ) બરાબર.
બોલ (ના) શબ્દ.
ડાહી ડાહી=ડાહાપણભરેલી, ફાયદાવાળી.
મા (અ) ના, નહિ.
ઠેકાણે (ના) જગોએ.
બગડે (ક્રિ) ખરાબ થાય,
ફાડવાં (ક્રિ) ચીરવાં.
વહેલું (ક્રિ) જલદી.
ભણવું (ક્રિ) શીખવું.
ઠીક (અ) બરાબર, સારી રીતે.
છેક (અ) ઘણું, બહુ
તાણીને (કૃ) ખેંચીને.
ધીમે (વિ) હળવે.
સાદે (ના) અવાજે.
સૌ (સ) સઘળા, બધા.

પાઠ ૨ જો.

શોભાય=સારી દેખાય.
કારજ (ના) કામ.
હૈઉં (ના) મન, દીલ.
ચોપડીઓ=પોથીઓ.
હરખાય=ખુશી થાય.
સમજણ (ના) અક્કલ સમજ.
વિગતેથી (ના) શબ્દે શબ્દની સમજણથી, વિગતવાર.
સાર (ના) મતલબ.
ચોપાઈ (ના) જેમાં ચાર પદ આવેલાં હોય તે
સારી (વિ) મજાની.
દેખી (કૃ) જોઈ.
જીવ (ના) મન, ચિત્ત.
ઘાલીને (કૃ) રાખીને.
જેમ =તેમ.
વિચાર (ના) મનસુબો.
સમજે (ક્રિ) જાણે.
સઘળો (વિ) બધો.

(કવિતાની સમજુતી) (૧).

સારી ચોપડીઓ હોય તે સારી દેખાય, તે જોઇને આપણું મન ખુશ થાય; પણ જો તે વિગતથી એટલે શબ્દે શબ્દ છુટા, પાડીને વંચાય તો આપણું કામ થાય.

જેમ જેમ મન રાખીને વાંચો તેમ તેમાં સમજણ આવે; પણ વાંચ્યો જાય ને મનમાં કંઈ વિચાર કરે નહિ, તો તે માંહેલી બધી મતલબ સમજે નહિ. (૨).

પાઠ ૩ જો.

ચકલી (ના) મોટી ચકલી.
લાવ્યો=લેઇને આવ્યો.
પૂછયું=તજવીજ કીધી
રાણા (ના) રાજા.
તપેલામાં (ના) પાતેલામાં.
બારણામાં (ના) ઘરમાં.
પેસાશે (ક્રિ) આવશે, જવાશે. [કહ્યું.
બોલ્યો = જવાબ દીધો,
પાટો (ના) લાંબુ ફાડેલું ચીથરું.
ચકલા (ના) ચકલો. [નિ.
ઓરીને (કૃ) રાંધવા મુકી
બધી (વિ) સઘળી.
ઘંટા (ના) દોરીઓ.
ઉતારો=લઇ લેઓ
નાંખી (ક્રિ) ફેંકી.

પાઠ ૪ થો.

ફરિયાદ=રાવ, અરજ.
પોકલો (વિ) જાતે.
[illegible] (કૃ) ઝલાવી.
મંગાવ્યો=બોલાવ્યો.
મહારાજ=મોટા રાજા,
ગભરાઇને (કૃ) અકળાઇને, ગાભરો થઇને.
હુકમ (ના) ફરમાસ.
કહ્યું=પૂછયું.
કને (અ) પાસે સોડે.
જવાબ (ના) ઉત્તર.
દીધો (ક્રિ) વાળ્યો.
જાડો (વિ) લબાડ.
સાહેબ (ના) મહેરબાન.
ફાડીને (કૃ) ચીરીને.
ફાડશો (કૃ) ચીરશો

પાઠ ૫ મો.

બુમેબુમ=ધાંટે ધાંટા.
ગોવાળીઓ (ના) ગાય ભેંસનો ચરાવનાર.
ગોવાળ (ના) ગાયોનું ટોળું, ગોવાળીઓ.
છેવટ (અ) છેલ્લે.
ગોવાળણી (ના) ગોવાળીઆની બાઇડી.
કાઢયો=બહાર આણ્યો.
વાળ્યો=દીધો.
નાંખ્યો (ક્રિ) ફેંકયો.
ફૂટી (ક્રિ) ભાંગી.
કાણો (વિ) એક આંખે આંધળો.
આગળ (અ) પાસે.
ખીર=મોળો દુધપાક.
પોળી (ના) પડવાળી પાતળી રોટલી.

પાઠ ૬ ઠ્ઠો.

તપાવી (ક્રિ) ઉની કરી.
પાટલા (ના) લાકડાનાં પાટીઆનું કરેલું બેસવાનું.
બોલતાં = સાદ કહાડીને કહેલું તે.
લુચ્ચાઇ (ના) ઢોંગાઇ.
ડાકયો (ક્રિ) માર્યો, અફાળ્યો, ઝીકયો.
લાલચોળ (વિ) રાતી રાતી, ધગધગતી.
દોરી (કૃ) તેડી.
જોડે (અ) સાથે.
સોટી = સોટાની તાળી.
ખૂબ (અ) ઘણીજ.
બૂમ (ના) પોકાર, ધાંટો.
ઉઠી (ક્રિ) ઉભી થઇ.
દાઝી (ક્રિ) બળી મુઇ.
ખોટી (વિ) જૂઠી, બનાવટની.

પેઠે (અ) માફક.
વાંક (ના) તકસીર.
ફળ (ના) ફાયદો, ઇં-
 સલ.

પાઠ ૭ મો.

બહુ (વિ) ઘણું, મસ.
છોડી (ના) છોકરી.
ગાગર (ના) પાણી ભર-
 વાનું ઘડા કરતાં મોટું
 વાસણ.
ઓસડ (ના) દવા.
ઝેર (ના) વીખ, સોમલ,
સાજી (ના) સારી.
રોજ (અ) હમેશાં.
બગાડે (ક્રિ) ખરાબ કરે.
લૂગડાં (ના) કપડાં.
મેલાં (વિ) ખરાબ.
ડાહી (વિ) શાણી.
ખોટી = ખરાબ, આડી.
માને (ક્રિ) કહ્યું કરે
માંદી (વિ) બીમાર.
વધારે (વિ) ઘણું, મસ.

પાઠ ૮ મો.

વરસાદ (ના) મેઘ.
ગીત (ના) રાગ કાઢીને
 ગાવાનું.
ઘેબરીઓ (વિ) ઘેબ-
 રના જેવો મીઠો.
અસાદ (ના) ખાવાનું.
નેવલે (ના) નેવાંએ.
કારેલાનું (ના) એક જાત-
 ની તરકારીનું.
દેડકો (ના) એક જાત
 નો પશુ.
ગાતાં (ક્રિ) રાગ કાઢીને
 બોલતાં.
ઊની ઊની (વિ) ગરમા
 ગરમ, તાવી પરથી
 ઉતરે તેવી.
શાક (ના) તરકારી.
નઠારી (વિ) ખરાબ.
તાણી (ક્રિ) ખેંચી.
સમજ્યા છો? (ક્રિ) જાણો
 છો? ખબર છે.

પાઠ ૯ મો.

જણસ (ના) ચીજ.
ટટું (ના) નાનો ઘોડો.
પાકો (વિ) અતરાપાનો,
 બીજા કોઇનો
બેસાય=સ્વાર થાય.

પાઠ ૧૦ મો.

પાડું (ના) ભેંસનું
 બચ્ચું.
રાતે=દીવા થયા પછી.
પટેલ=ગામનો ઉપરી.
નીરે (ક્રિ) નાંખે.
સંભાળ (ના) બરદાસ.
જતન (ના) બાલાશ
જુદી=જુદી, ભમતી.
વાછરડું=ગાયનું બચ્ચું.
વાડો (ના) ઘરની પા-
 છળ ઢોર બાંધવાની
 ખુલ્લી જગો.
ચારો (ના) ઉગતું ઘાસ.
માંદું (વિ) બીમાર, આ-
 જારી, કાહેલી.
ઓસડવેસડ (ના) દવા
 અને તેના ઉપાય.
ચારવાને=ચરાવવાને. ઉ-
 ગતું ઘાસ ખાવાને.
ખેતર (ના) અનાજ
 તથા ઘાસ પાકે તે
 જગા.
આણતો (ક્રિ) લાવતો.
ઊંચકી (ક્રિ) ખાંધપર
 લઇ, ઉપાડી.
સુખી (વિ) સુખીયારાં.

પાઠ ૧૧ મો.

ચેન (ના) મજા, સુખ.
અહીંઆથી (અ) આ
 ઠેકાણેથી.
અંધોળવાને=ફેરવાને.
ફરાય=ચલાય, હરાય.
વિચાર (ના) મનસુબો
વાંસે (અ) પાછળ.
નીસરી=નાસી, નીકળી.
લાગ (ના) દાવ, તક

સમજાવ્યું (ક્રિ) શીખામણ દઈને કહ્યું.
છુટું (વિ) બાંધ્યાં વગરનું.
મન (ના) મરજી.
મજા (ના) રમુજ.
ઘેલું (વિ) ગાંડું, અણસમજુ.
દુઃખી (વિ) હેરાન.
જક (ના) જીદ, ખોસ.
છોડે (ક્રિ) મૂકે, મેલે.

પાઠ ૧૨ મો.

ફાવ્યો (ક્રિ) જડયો, હાથ આવ્યો.
અણસમજ (ના) બેસમજ, બીન અક્કલ.
વગડામાં (ના) વનમાં.
કોતર (ના) ગુફા.
છટકી ગયું=નાસી ગયું.
ડાહ્યો (વિ) શાણો.
ઢોર=ચોપગાં જાનવર
ઊંઘી (કૃ) સુઈ.
મોડી રાતે=બહુ રાત ગઈ ત્યારે.
છાનુંમાનું (વિ) ચુપચુપ.
ઝાલીને (કૃ) પકડીને.
અંતે=છેલ્લે છેવટે
માનવી=કબુલ કરવી.
ભલું (વિ) સારૂં, રૂડું
પાડોશી (ના) પાસેના ઘરમાં રહેનારા.
સૌ=બધા.
ડાહ્યાં=શાણા સમજુ.

પાઠ ૧૩ મો.

વિષે (અ) બાબત.
છેક (અ) ઘણું, બહુ.
વાઘ (ના) ફાડી ખાનારૂં કાબર ચીતરૂં જનાવર.
માન્યું (ક્રિ) કહ્યું કર્યું.
વાસ (ના) રેહેઠાણ
ચરવાને (કૃ) ઉગતું ઘાસ ખાવાને
પ્રાણ (ના) જીવ.
વનમા (ના) રાનમાં.
દુખિયું (વિ) હેરાન.
ચિત્ત (ના) મન.
અવસ્થા (ના હાલ.
નાઠું (વિ) જતું રહ્યું.
મન માન્યું=મનને ગમે તેટલું, દીલ લાગ્યું
વળતી (અ) પછી.
અજાણ=જાણીતું નહીં તે, (ઓચિંતું.)

(કવિતાની સમજુતી). (૨).

વાડામાં બધાં ઢોર બાંધ્યા હતા, તેમાંથી પાડું છુટીને છેક આઘું નાસી ગયું; તેને ઘાસ ખાવાનું મન થયું તેથી નાસીને તે જંગલમાં જતું રહ્યું. (૧).

પછી ત્યાં જંગલમાં એક વાઘે તેનો જીવ લીધો. એવું અજાણપણે તે દુખીઉં થયું; જે બધાથી છુટું થવા જાય (બધાના મતથી ઉલટું ચાલે), તેના એવા હાલ સમજવા.

પાઠ ૧૪ મો.

માટી (ના) મટોડી.
પલાળે=ભીનાળે.
ચીકણી=ચોંટે એવી.
ઠીકરાંનાં (ના) કાદવનાં.
ભરવાના (ક્રિ) ઘાલવાના.
આધરકે (ક્રિ) જમાવે,
જાત (ના) તરેહ, રીત.
ગોરસ (ના) દહીં દુધનું પાટીઉં, હાંલ્લું.
કોડીઆં (ના) દીવા કરવાના માટીના પ્યાલા.
નરમ (વિ) પોચી.
કામની (વિ) ખપની.
ગોળી (ના) પીવાનુ પાણી ભરી મૂકવાની માટલી
બેડું (ના) ગાગરને ઘડો.
દોહણી (ના) છાશ લાવવાની ધાડવી.
દાણા (ના) અનાજ.

પાઠ ૧૫ મો.

પાળ (ના) કોરે, કારણે,
વાગ્યા (ક્રિ) ઇજા થઇ.
બગાડ (ના) નુકસાન.
ફેંકવા (ક્રિ) નાંખવા.
કાયર (અ) હેરાન.
મંડયા (ક્રિ) મચ્યાં.
તળાવ (ના) નાનુ સરોવર.
પથરે (ના) પથરાથી.
જવાબ (ના) ઉત્તર.
ધડાધડ (ક્રૃ) જોરથી.
ગરીબ (વિ) અનાથ.
શામાટે (અ) કેમ ? શું કરવા ?
રમત (ના) ખેલ, ગમત.
સંભાળીને=સાચવીને.
કશોએ (વિ) કંઇપણ.

પાઠ ૧૬ મો.

બેનપણી (વિ) સહિએર.
નોતરૂં (ના) તેડું, કેહેણુ.
ભૂંગળી (ના) બળતું કરવાની વાંસની નળી.
વેલણ (ના) રોટલી વણવાનું હથીઆર.
તપેલી (ના) પાતેલી.
કડછી (ના) નરમ દાળ લેવાનું પિતળ કે લોઢાનું હથિયાર.
તાસક (ના) ઢાંકણું,
વખત (ના) વેળા, સમય.
રાંધું (ક્રિ) રસોઇ કરૂં.
તેવડે (સ) તેણે કરીને.
થાળી=નાનો ખુમચો.
વાડકા (ના) ધાતુના પ્યાલા.
લાવીને (ક્રિ) આણીને.
મૂકયું (ક્રિ) મેલ્યું.

પાઠ ૧૭ મો.

મણા (ના) કસર.
ધાણી (ના) શેકયાથી ફુટેલું અન્ન તે, જુવાર બાજરી વગેરે.
ખાવાનું (ના) કાચું કારૂં શેકેલું તે.
પઉંઆ=ભાતને શેકીને ખાંડી બનાવેલા તે.
ભાંડવું=ખરાબ બોલવું.
ટેવ (ના) આદત, ખો.
લડેછે (ક્રિ) વઢેછે.
જરાએ (વિ) લગારે.
કજીઓ (ના) ટંટો.
મૂકાવી (ક્રિ) મેલાવી.
લાવીશ (ક્રિ) આણીશ.
વહેલી (વિ) જલદી.

પાઠ ૧૮ મો.

છોટીઓ=નાનો ભાઇ.
નાનું (વિ) નાદાન.
બાળક (ના) બચ્ચું.
મેલાય (ક્રિ) મુકાય.
દેખાય=જણાય.
ભાણા (ના) ભાણીઓ. ક્રીકલો, (બેહેનનો છોકરો) (ભાણેજ).
આટલી (વિ) આવડી.
પાર (ના) વખત, દેર

તેડવા (ક્રિ) બોલાવવા.
રોતો (કૃ) રડતો.
કામ (ના) ખપ, જરૂર.
હજી (અ) અત્યાર સુધી.
અલી (ના) છોકરીને નામ દીધા વગર બોલાવવું તે.

પાઠ ૧૯ મો.

નિશાળીઆ (ના) નિશાળમાં શીખનારા છોકરાં.
કૂદાવતી (ના) કુદકારા મારતી.
લાકડી (ના) ડંગોરી.
ભણેલાં (કૃ) શીખેલા.
પરીક્ષા (ના) તપાસ
ઇનામ=સરપાવ,ખુશીથી કંઇ આપવું તે.
સાહેબ (ના) શીનોર, ટોપીવાળો.
બાકી=રહેલા છોકરા.
મહેતાજી (ના) ગુરૂજી.
જોતા (કૃ) તપાસતા.

પાઠ ૨૦ મો.

ઉતાવળ (ના) તાકીદ
અલ્યા (અ) છોકરાને નામ દીધા વગર બોલાવવો તે.

સામટું (વિ) એકીવારે
નીકળ્યો (કૃ) બહાર આવ્યો.
ગાગર (ના) ઘડા કરતાં મોટું વાસણ.
મ્હો (ના) બાચકો.
સાંકડું (વિ) નાનું.
અટકી (કૃ) ઘલાઇ.
જણ (ના) માણસ.
પડતાં મૂક=પાછા નાંખ, રેહેવા દે
ઝટ (અ) જલદી,તુરત.
પેઠે (અ) માફક.
ફેરે (ના) વખતે.
છેલ્લીવારે=આખરે.
લગાર (વિ) જરા.
ભણવામાં=શીખવામાં.

પાઠ ૨૧ મો.

સાત પૂછડીઓ (ના) સાત પૂછડીવાળો.
બાંડો (વિ) પૂછડી કપાઇ ગયલો.
ખીજવવું (કૃ) ચીડવવું
કપાવી (કૃ) વઢાવી.
હજામ (ના) વાળંદ.
ચીડવે (ક્રિ) ખીજવે.
બેટા (ના) દીકરા, છોકરા
ખીજવ્યાથી (કૃ) ચીડવ્યાથી.

ખીજાઇએ=ચીડવાઇએ.

પાઠ ૨૨ મો.

કામકાજ (ના) ધંધો, રોજગાર.
સાંધા (ના) કટકા.
દરજી (ના) મેરાઇ, સઇ.
કલમ (ના) લખાણ.
કોદાળી=ચાંચવા જેવું ખોદવાનું હથિયાર.
બિચારો (વિ) બાપડો.
ધોબા (ના) લુગડા ધોનાર.
અક્ષર (ના) હરફ.
મજૂર (ના) વેતરો, હેલકરી.
બાઇડીઓ (ના) બઇરીઓ.
સૂતર (ના) રૂને કાંતીને લાંબા કાચા દોરા કરેલા તે.
મોતી (ના) મુક્તાફળ.
વાળવાં (કૃ) મરડવાં.
ખપ (ના) જરૂર, કામ.
વળાય (ક્રિ) મરડાય.
કાંતે (ક્રિ) રેંટીઆ વતી લાંબા તાતણાં કરે.

પાઠ ૨૩ મો.

ધ્યાન (ન) ચિત્ત.
પાંસરા (વિ)
ફરો (ક્રિ)

વેળાસર (ના) વખતસર.
માયા (ના) હેત.
મન (ના) ધ્યાન, ચિત્ત.
વઢવું (ક્રિ) લઢવું.
ભુલ (ના) ચુક, ગફલત
પાઠ (ના) ધડો.
ભણવો (ક્રિ) શીખવો
બતાવે (ક્રિ) દેખાડે.

કદી (અ) કદાચ,
ખોટું (વિ) ખરાબ.
ફરીને (અ) હવે પછી
છુટી (ના) રજા.

પાઠ ૨૪ મો.

નિત્યે (અ) રોજ.
નિસરી (કૃ) નીકળી.
ચિત્ત (ના) ધ્યાન, મન.

રૂડી (વિ) સારી.
પેર (અ) રીતે, પેઠે.
ગરૂની (ના) મેહેતાજીની.
જોડી (કૃ) લગાડી.
શિક્ષા (ના) શિખામણ.
સમજો (ક્રિ) ધ્યાન આપો.
પાંસરૂં (વિ) સીધું.

(કવિતાની સમજુતી). (૩).

ભાઇઓ તમારે રોજ નિશાળમાં જવું. ને ધ્યાન રાખીને ભણવું ને મેહેતાજી આપણે ફાયદાની વાત કહે, તે બધાએ સારી રીતે માનવી. (૧). તમે રમતમાં ચિત્ત નહિ રાખો, ને વાત કહું તે સારીપેઠે સમજો. નિશાળમાંથી જે વારે છુટી થાય ત્યારે ત્યાંથી નીકળી પાંસરા ઘેર ચાલ્યા જવું (૨).

પાઠ ૨૫ મો.

નિઆવાની (કૃ) જણુ-વાની.
ગાડીવાળો (ના) ગાડું હાંકનાર. ગાડી ચલાવનાર.
રોકીને (કૃ) ઘેરીને.
નીચે (અ) હેઠળ.
વિચાર્યું=ધાર્યું.
રસ્તો (ના) માર્ગ, વાટ.
[illegible]ણું (ના) જગો. મુકામ.
[illegible] (વિ) આપડે.

સારી (વિ) મજાની વાંચવા લાયક.
ગામ (ના) જ્યાં થોડાંક ઘરની વસ્તી હોય તે.
ઊઠ (ક્રિ) ઊભી થા.
ઊઠાડી (ક્રિ) ઊભી કરી.

પાઠ ૨૬ મો.

શેરડી (ના) ગળ્યા રસનો સાંટો.
ટોપલી (ના) વાંસની છાલનો નાનો ટોપલો.

નળીઆં (ના) છાપરાપર ઢાંકવાને સારૂ માટીના બનાવેલા નળના બે ભાગ કરી મુકેલા તે.
કોરાં (ના) ટોપરાં.
ભીંતો (ના) કાદવના કરો.
છાયું (ક્રિ) બનાવ્યું.
દાણા (ના) અનાજ.
માર્ગ (ના) રસ્તો.
છાપરૂં (ના) ઘરનું ઢાંકણ.
કાઢીને (કૃ) બહાર આણીને.

ભારો (ના) મોટી ભારી.
કનેથી (અ) પાસેથી.
ધણી (ના) માલીક, શેઠ.
દાંડા (ના) સાકટા.
છાપરાં (ના) ટાપરાં.
વિઆઈ (ક્રિ) જણ્યું.

પાઠ ૨૭ મો.

કમાડ (ના) બારણાં.
ભીંતરડી (ના) ભીંત.
ઉઘાડશો=ખુલ્લા કરશો,
છાયાં (ક્રિ) ઢાંક્યા.
કેરાં (અ) નાં, તણાં.
રખડવા (કૃ) રઝળવા.
બારણાં (ના) કમાડ.
આડું (વિ) ઉંધું, વાંકું.
વાશીને (કૃ) દઈને.
વશે (ના) હાલ, હવાલ.
ચરવા (કૃ) ચારો ખાવા.
આમ (અ) આવી રીતે
ઉઘાડો (ક્રિ) ખુલ્લા કરો.

પાઠ ૨૮ મો.

અમથી=ખોટી, જુઠી.
બહાર (અ) બારણું, (ઘરથી વેગળું.)
આડું=ઉંધા સમજતું.
આવડતું (કૃ) જાણતું.
રઝળવા (કૃ) રખડવા.
સુખી (વિ) સુખીઆરું.
જોડેલી (વિ) બનાવેલી.
ખરી (વિ) સાચી.
બનેલી (ક્રિ) થયેલી.
સમજ (ના) અક્કલ.
દુઃખ=વીપત, આપદા.

પાઠ ૨૯ મો.

રોતો (વિ) રડતો.
સવારમાં (ના) વાહાણામાં.
નહોર (ના) નખોરીઆં.
પહોળું (વિ) ઊઘાડું.
ચોપડ્યાં (ક્રિ) લગાડ્યાં.
તાણતો (કૃ) ખેંચતો.
ભેંકડો (ના) મોટે સાદે રડવું તે.
લાહ્ય (ના) આગ, અગન.
સરખી (વિ) બરાબર.
બળવા=અગન ઉઠવા.
મટી (ક્રિ) જતી રહી.
મૂકી (ક્રિ) મેલી, છોડી.

પાઠ ૩૦ મો.

તાંબું } (ના) ધાતુનાં
પિત્તળ } નામ.
તાંબાકુંડીઓ (ના) પાણી ભરી રાખવાનું એ ઠડાનું વાસણ.
સોળશ (ના) સહુથી ઉપર.
અથડાય (ક્રિ) અફળાય.
માંજેલાં (કૃ) અજવાળેલાં, ચોખ્ખાં કરેલાં.
સાચવવાં (ક્રિ) સંભાળવાં.
ગરમાં (ના) રાંધેલું ઢાંકી મુકવાને મોટા વાડકા જેવા વાસણ.
ગોબાય (કૃ) ખાડો પડે.
ચળકતાં (કૃ) ઝળકતાં.
લાલ (વિ) રાતાં.
કથરોટ (ના) થાળી જેવું છાછરું પણ તેથી મોટું કોરણવાળું વાસણ.
લોટા (ના) કળશીઆ.
જણાયછે=દેખાયછે.
તપેલાં (ના) પાતેલાં.
ગોટીઓ=કસલીઓ
કાંસું=(ના) એક જાતની બરડ ધાતુ.
ભોંય (ના) જમીન.
કદાચ (અ) કોઇ વખત.
ફુટી (કૃ) ભાંગી.

પાઠ ૩૧ મો.

નાનીશી (વિ) નાનીસરખી.
પોતડી (ના) ધોતડી.
પિછોડી (ના) ખાંધે નાંખવાનું લુગડું.

હીરકોરી (વિ) રેશમની કોરની
હલકી (વિ) થોડી કીમતની, થોડા વજનની.
જામદાની (ના) એક જાતનું ઝીણું બુટીદાર લુગડું.
ફાટેલી (વિ) ચિરાયલી
અંગરખ (ના) નાની ડગલી,
દીકરો (ના) છોકરો
ગરીબ (વિ) પૈસા વગરનો
ધોતી (ના) ધોતડી.
નામ (ના) નામ.
શીખીશ (ક્રિ) ભણીશ.
માટે (અ) કાજે વાસ્તે.

પાઠ ૩૨ મો.

વાગોળવું (ક્રિ) ખાધું હોય તે પાછું મોમા લાવી ચાવવું.
માખણ (ના) છાશ ઉપરની તરી.
ખરીઓ (ના) પગના તળીઆનો કઠણ ભાગ.
હલાવે (ક્રિ) હીલવે.
ફાટ (ના) ચીરો.
ભાવે (ક્રિ) સ્વાદ લાગે.
બબ્બે (વિ) બે.
ચરે છે (ક્રિ) ઘાસ ખાય છે
ચાવવું (ક્રિ) દાંતેવતી ભચરડવું.
ઘી (ના) માખણને તાવીને બનાવેલું તે.
શી શી (વિ) કઈ કઈ?
માથાળે (ના) ઉપર, ઉપલા.
ચિત્ર (ના) છબી.

પાઠ ૩૩ મો.

ગુણ (ના) ફાયદો, ખુબી.
આધાર (ના) આશરો.
અગણિત (વિ) ગણાય નહીં તેટલા, (ઘણાજ).
પશુ (ના) ચોપગાં જાનવર.
ખાંતે (ના) ખુશીથી.
જન (વિ) માણસ.
જન્મતી(વિ) અવતરતી.
પંખી (ના) પાંખવાળા પશુ. [ભાયડો:
નર (ના) માટીડો,
સુખદાતા (વિ) સુખ આપનાર.
નાર (ના) બાયડી, બઈરી.
દેછે (ક્રિ) આપે છે.
ઘણું કરી (અ) સાવસા, મુખ્ય કરીને.

(કવિતાની સમજુતી). (૪).

ગાયમાં ખુબી ઘણી છે, ને તે બધાને સુખ આપનારી કહેવાય. વળી તે દહીં દૂધ સૌ આપે છે, ને તે બધા માણસો ખુશીથી ખાય છે. (૧).

પશુ, પક્ષી, ભાયડા ને બાયડી બધાને જન્મ થતી વખત જુઓ તો: તો ઘણું કરીને ઘી ને દુધ એજ જીવને આધાર આપે છે. (૨).

પાઠ ૩૪ મો. દુધપાક (ના) દુધમા ચોખા ખાંડ નાંખી રાં-

ઘીને કરેલો પાક.
ચાસણી (ના) ઊનું કરી ચીકાસ લાવવી તે.
બુરૂં (ના) ધોએલી ખાંડ.
ઠારે=ઠંડકથી કઠણ કરે.
વળાવે (ક્રિ) બેહાથે ધોળે.
માવો (ના) દુધને બાળીને લોચા જેવું કરેલું તે.
ખડબાં=ઢેબલા, ગઠા.
તાવીને (ક્રિ) ઊનું કરીને.
પેંડા (ના) માવામાં ખાંડ નાંખી ગોળી વાળેલી તે.
જામીજાય (ક્રિ) બંધાઈ જાય.
લોચો (ના) લોંદો.લપકો.
રાંધીને (કૃ) બાફીને.
ભેળીને (કૃ) મેળવીને.
ખટાશ (વિ) ખાટીચીજ.

પાઠ ૩૫ મો.

જૂઠો (વિ) લબાડ માણસ
લેખણ (ના) કલમ.
સંતાડીને (કૃ) છુંપાવીને.
છાનામાના (વિ) કોઇ નહીં જાણે તેમ.
પડેલી (કૃ) પડી ગયલી.
માન્યું (ક્રિ) કબૂલ કર્યું.
ટેવ (ના) આદત, ખો.
વેળા (ના) વખત.
પાપ (ના) પક્ષ.
દીઠી (ક્રિ) જોઇ.
ખોટી (વિ) ખરાબ, નઠારી.

પાઠ ૩૬ મો.

પાવલી (ના) ચાર આનાનો સરકારી છાપનો રૂપાનો શિક્કો.
માનવું (ક્રિ) કબુલ કરવું.
ચોરી (ના) છાના માના લીધી, કંઇ ચીજ છુપી રીતે લેવી તે.
કાગળ (ના) તાવ.
લટકાવ=ટીંગાવી.
કોટ (ના) ડોક, ગળું.
પજેતો (ના) ગેરખાબરૂ.
છાનું છાનું=ગુપચુપ કોઇ નહીં જાણે તેમ.
પકડાઇ (ક્રિ) ઝલાઇ.
ચોંડીને (કૃ) ચોટાડીને.

પાઠ ૩૭ મો.

દીકરાની (ના) છોકરાની.
વાળુ=રાતનું ભોજન.
વઢવું (ક્રિ) લડવું.
પહેલાં (અ) અગાઉ.
શરમાયો=લજવાયો.
સોંપ્યો (ક્રિ) હવાલે કર્યો તપાસી આપ્યો.
હવાલ (ના) હાલ.
તેડાવીને (ક્રિ) બોલાવીને
વાત (ના) હકીકત, બીના.

પાઠ ૩૮ મો.

જૂઠ (ના) જૂઠી વાત.
સાચ (ના) સાચી વાત,
કદી (અ) કોઇ વખત.
ઉપાય (ના) ઇલાજ.
પાપી (વિ) દુષ્ટ, નઠારા
સ્નેહ (ના) હેત, પ્રીત.
દેહ (ના) શરીર, કાયા.
રાચે (ક્રિ) ખુશી થાય.
શોભે=સારી દેખાય.
જગપતિ (ના) જગતનો બનાવનાર, ઇશ્વર,
પૂરો (વિ) બરાબર.
સુખ (ના) ચેન, મજા.

(કવિતાની સમજુતી). (૫).

જે માણસ જુઠું બોલે છે. તે બરાબર પાપી છે. તે માટે ન્હાના છોકરાઓ એવું કામ તમે કરો નહી.

સાચું બોલવામાં ઘણું સુખ છે. સાચાથી બધાનું હેત વાહાલ વધે છે. તેમ સાચાથી જગતનો બનાવનાર જે ઇશ્વર તે પણ ખુશી થાય છે, ને તેથી આપણું શરીર પણ સારૂં દેખાય છે. (૨).

પાઠ ૩૯ મો.

મેવો (ના) દરાખ આરોળી પરતા બદામ તેમજ કાંજુ ઉરી જમરૂખ વગેરે ફળ.
ગાંધીની (ના) ગેરાીની.
બદામ (ના એક જાતનો ઠળીઆવાળો મેવો.
દુકાન(ના)બજારમાં માલ વેચવાનું ઠેકાણું.
ઓળખીતો (ના) પીછાનવાળો, જાણીતો.
દરાખ (ના) લીલો મેવો.
કાજુ (ના) મેવાનું નામ.
વાટી (ના) કોપરાના ગોટાનું અડધીઉં.
મગફળી (ના) મગની શીંગ (વિલાતી શીંગ)
ખજૂર (ના) ખજૂરીનું ફળ.
મામા (ના) માના ભાઇ.
આરોળી(ના)મેવાનું નામ.
બતાવી (ક્રિ) દેખાડી.
ભાણીઆ (ના) ભાણા.
ખારેક (ના) સુકાયેલું ખજુર.

પાઠ ૪૦ મો.

વાર (ના) અઠવાડીઆનો દિવસ, વખત.
નિશાળમાં (ના) વિદ્યા ભણવાના ઠેકાણામાં.
છુટી (ના) રજા.
ચંદ્રમાં (ના) ચાંદ, ચાદો.
દિવસ (ના) દહાડા
રવિવાર= સુરજનો વાર.
સોમવાર (ના) ચંદ્રમાનો વાર.
કેડે (અ) પછી, પુંઠે.
ગુરૂવાર (ના) બેસ્પતવાર.
મુકેછે (ક્રિ) બેસાડે છે.
ચાલ (ના) રીત, ધારો

પાઠ ૪૧ મો.

જબરી (વિ) જોરાવર.
વહાણામાં=સવારમાં.
માંસ (ના) ગોસ.
ચચ્ચાર (વિ) ચાર ચાર.
કીડા (ના) લાંબા જીવડા.
કુદતા (કૃ) ઠેકડા મારતા.
ડોલતો (કૃ) ઝૂલતો, હે હેકાતો.
જનાવર (ના) જાનવર
સાંજ (ના) દીવા બતીનો વખત, સંધ્યાકાળ.
લાંટ (વિ) લુચ્ચો.
માળો=પક્ષીનું રેહેઠાણ.
અનાજ (ના) દાણો.
મુએલા=મરી ગયલા.
ફોડી (કૃ) ફોલી, ભાગી.
નમાડે (ક્રિ) હાંકી મૂકે.

પા૦ ૪૨ મો.

નાખો (ક્રિ) જુઓ.
કાગ (ના) કાગડો.
પાંખાળો=પાંખવાળો.
રાગ (ના) ગાવાનો સોર.
રૂપાળો (વિ) સારો, શોભિતો.
ચોંપે=ઉતાવળા થઇને.
ચાહે (ક્રિ) ઇચ્છે, માગે.
હણુવા (કૃ) મારવા.
જલદી (અ) તુરત, ઝટ.
ચતુર (વિ) ડાહ્યો.
જલદા=તુરત.
ચેતી (કૃ) જાણી, સમજી.

(કવિતાની સમજુતી). (૬).

સાંજે જઇ સુવા સારૂ માળો બાંધવા બેઠો; એવા એક કાગડાને જોયો; તે બે પાંખવાળો બોલતો હતો, પણ તેનો રાગ સારો નહિ હતો. (૧).

કોઈ માણસ હાથમાં કાંકરો લઇને તેને ચુપકીથી તાકીને મારવાનું કરે તો તે ચંચળ જાન મનમાં જાણીને તુરત ઊડી જાય છે. (૨).

પાઠ ૪૩ મો.

સગાં (ના) સગાંવાહલાં.
પિતરાઇ (ના) કાકાના વંશના કુટુંબી.
સાળીઓ=વહુનાં બેહેનો.
મોળાઇ (વિ) મોસાળ તરફના.
બનેવી (ના) બેહેનનો વર.
ભત્રીજો (ના) ભાઇનો છોકરો.
માસો (ના) માશીનો વર
ભાણેજ (ના) બેહેનનો છોકરો.
ફૂઓ (ના) ફોઇનો વર.
વર (ના) ધણી, ભરથાર.
વહુ (ના) બાયડી.
સાળો (ના) વહુનો ભાઇ.

પાઠ ૪૪ મો.

જમાઇ=છોકરીનો વર.
સંપીને (કૃ) હળીમળીને.
સાવકાં (વિ) બાપ એક ને માં જુદી તે, ઓરમાઇ.
વેવાઇ (ના) છોકરી કે છોકરાનો સસરો.
ઓરમાઇ (વિ) સાવકો.
વેવાણ (ના) છોકરા કે છોકરીની સાસુ.
સગાં (વિ) એક મા તથા એકજ બાપના પેટના.
કુચબાઇ (ના) આંગળીઅત, કાંઠાઇ.
અનત્ર (કૃ) હળી મળીને રહેવાનું.
દીકરી (ના) છોકરી.
વરવહુ=ધણીધણીઆણી

પાઠ ૪૫ મો.

કાપડ (ના) કપડાં લુગડાં
ચોતું (ના) મોટું બજાર.
ફડાવ્યું (ક્રિ) ચીરાવ્યું.
ખાદી (ના) એક જાતનું જાડું કાપડું.
દોશીવાણીઆ (ના) કાપડીઆ, લુગડાં વેચનાર.
વાણોતર (ના) ગુમાસ્તો.
બાસ્તો (ના) એક જાતનું કપડું.
સેલું (ના) કસબના છેડાવાળું લુગડું.

હાટ (ના) બજાર, દુકાન.
જાજમ (ના) બીછાવવાનું સારૂ ઊંચું પાથરણું.
કાજે (અ) વાસ્તે.

પાઠ ૪૬ મો.

મહિના (ના) ૩૦ દહાડાની મુદત.
દીવાળી (ના) વર્ષનો છેલ્લો દહાડો, (આસો વદ અમાસનો દિવસ.)
રામનવમી (ના) રામજીનો જન્મ દિવસ ચૈત્ર સુદ નોમનો દહાડો. [મોસમ
શિયાળો (ના) ટાઢની.
ઉતરાણ=મકર શંક્રાતિ.
અખાત્રીજ (ના) તેહેવારનો દિવસ, વૈશાખ સુદ ત્રીજનો દહાડો.
ઉનાળો (ના) તાપની મોસમ. [ઋતુનું નામ.
વસંત (ના) રાગનું નામ.
વરસ (ના) સાલ, (બાર મહિના.
ટાઢ (ના) ઠંડ, હીમ.
પર્વ (ના) તેહેવાર.
દેવદીવાળી (ના) ઠાકોરજીની દીવાળી. (કારતેક સુદ ૧૧ નો દિવસ). [પછી.
ત્યાર કેડે (અ) ત્યાર
વસંતપંચમી (ના) વસંત ઋતુ બેસવાનો દિવસ (માહ સુદ પાંચેમ).

પાઠ ૪૭ મો.

ચોમાસું (ના) વરસાદની મોસમ. (જેઠ, આષાડ, શ્રાવણ ને ભાદરવો એટલા ચાર મહિના.)
પજ્જુસણ (ના) શ્રાવકલોકોનો તેહવાર, (શ્રાવણ વદ ૧૧ થી ભાદરવા સુદ ૪ સુધી.)
ગોકળ આઠમ (ના) શ્રીકૃષ્ણનો જન્મદિવસ (શ્રાવણ વદ ૮).
શ્રાવણ (ના) હિંદુના વરસનો ૧૦ મો મહિનો.
પખવાડીઉં (ના) ૫ દરવાડીઉં (૫ંદર દહાડાની મુદત.
ગણપતિચોથ (ના) ગણપતિનો જન્મદિવસ, દગડા ચોથ ભાદરવા સુદ ૪).
વરસાદ (ના) મેઘ, મેહ.
શરાધીઆં (ના) મુએલાંની ક્રિયા કરવાના તેહેવારો (ભાદરવા વદ અમાસ સુધીના ૧૬ દહાડા.)
તિથિ (ના) રોજ, મીતી.
ઉતરતાં (કૃ) પુરા થતાં.
દશરા=વિજય દશમી, (આસો સુદ દશેમ).
દીવાસો (ના) મોટો તેહેવાર તે સો પરબનો માસો એ દિવસથી બધા તેહેવારો શરૂ થાય છે, (આષાડ વદ અમાસનો દિવસ).
મેળા (ના) તમાશા.

પાઠ ૪૮ મો.

વાજાં (ના) રાગ કાઢવાના યંત્રો.
વરઘોડો (ના)વર પરણવા જતી વખતનો વાજાં ઢોલ સાથેનો રસાલો.
દેવળ (ના) દેરૂં. મંદીર.
નાદ (ના) અવાજ.
સરણાઈ (ના) પાપી.

તતૂડાં (ના) રણશીંગડાં.
ઝાંઝ (ના) તાસાં, કિરતાલ.
નગારાં (ના) ઢોલ.
ઝમકારો (ના) રણકો.
ભૂંગળ (ના) લાંબું વાજું.
કુંડાળું (ના) ચકરડું
ઘડીઆળ (ના) વખત જાણવાનો સંચો.
પખાજ (ના) મરદંગ.
વાહવા (અ) ઓહો
ઢોલ (ના) મોટું નગારૂં.
શાદ (ના) અવાજ.

પાઠ ૪૯ મો.

જન્મગાંઠ (ના) વરસગાંઠ, જન્મદિવસ.
વરસગાંઠ (ના) શાલગીરી, જન્મતિથી, જન્મદિવસ.
રાઇતાં (ના) દહીંમાં કેળાં દુધી ચીભડાં વગેરે સમારીને નાંખી લચકા જેવું કરી મેળવેલું તે.
બીડાં (ના) પાંનની બાડો.
પાનસોપારી (ના) તંબોલ ને ફોફળ.
કંસર (ના) મોટી લાપસી.
અડાડ્યો=અડકાડયો.
કઢી (ના) છાસને ઉકાળીને માંહે મીઠું મરચું ને અળધ નાંખેલા તે.
જમવાનું (ના) જમણ, ભોજન.
મજા (ના) લહેજત.
તેડ્યા (ક્રિ) બોલાવ્યા.
માંડ્યા (ક્રિ) મચ્યા.

પાઠ ૫૦ મો.

ચોકખાઇ (ના) સુઘડાઇ.
ઉતારવી=સોરી કાઢવી.
સાબુ (ના) મેલ કાઢનારી ચીજ.
દાતણ=બાવળ કે બાવળની સોટીનો કકડો.
શરીર (ના) દીલ, અંગ
ગૂમડાં (ના) મોટા ફોલ્લા.
ઊલ (ના) મોઢામાંનું વાસ મારતું વાસીથુંક.
ફિકર (ના) ચિંતા.
કાઢ (ના) સળો, ફોલ્લા.
ગંધાય (ક્રિ) વાસ મારે.
મસળવા (ક્રિ) ચોળવા.
જૂઓ (ના) માથામાં કીડીના જેવા ઝીણા જીવડાં પડે છે તે.
મસળવું (ક્રિ) ચોળવું.
ગંદાં (વિ) ગોબાં.
સાજાં (ના) સારાં, સુખી.
ચોકખા (વિ) સાફ.

પાઠ ૫૧ મો

ઉપાડે (ક્રિ) વા દેઇ કંતર કાઢે, ઝાડ કે.
તાપ (ના) ગરમી.
લૂઓ (ના) લોહો લચકો.
પાકવું (ક્રિ) નીપજવું.
ઉછળાવાને (ક્રિ) ફેરવાને.
ફલેદુ-દીકરાની વાવી.
સોટી (ના) લોઢાની નાની.
ખેડવું (ક્રિ) જમીન પોચી પાડવી.
શોકવું (ક્રિ) ખરૂં કરવું.
વાવેછે (ક્રિ) રોપેછે.
ઊગી (ક્રિ) ફૂટી.
કાચું (વિ) રાંધ્યાવગરનું.
લોટ (ના) આટો.
ચડેછે (ક્રિ) ટીપેછે.
મેર (ના) બાજુ, તરફ.
લાલ (ના) રંગીલા, રંગીલા.

(કવિતાની સમજુતી). (૭).

દુધ ને રોટલો (દુધમાં ચોળીને) ને દહીં ને ભાત દહીંમાં ભાત નાંખીને, વળી લાડવા ને વાલ મારા લાલ ખાઇ જાઓ.

પાઠ ૫૨ મો.

ભલા (વિ) સારા.
ઢીમણું (ના) ઢીમું, ઢેકો.
હીંચકા (ના) ઝોલા.
ગભરાવું (ક્રિ) અકળાવું.
કોણી(ના)હાથનું હીંચણ.
વારો (ના) વખત.
બઝાડીને=વળગાડીને.
ખસેડયા=આઘા કર્યા.
ધરાવું (ક્રિ) પેટ ભરીને ખાવું, તરપત થવું.
આઘો (વિ) દુર, વેગળે.
સામું (અ) તરફ.
દયા (ના) મેહેર, રેહેમ.
હીંચકા (ના) હીંચકા ખાતા.
વેગળા (વિ) આઘા, દુર.
પેટ ભરીને=ધરાઇને.

પાઠ ૫૩ મો.

કાતરી (ક્રિ) કરડી.
લોક (ના) માણસો.
સંતાઇ (કૃ) છુપાઇ, ભરાઇ.
ચંચળ (વિ) હોંશીઆર.
તરત (અ) જલદી, ઝટ.
સર્વે (વિ) સઘળા, બધા.
ફુંફતો (કૃ) ફુંક મારતો.
ખુણે ખોચરે=દરમાં.
મોંય=જમીન, ધરતી.
દીઠામાં (કૃ) જોવામાં.
જબરા (વિ) જોરાવર.
ઝાલવા (કૃ) પકડવા.
કશું (વિ) કાંઇપણ, જરા.

પાઠ ૫૪ મો.

રંજાડ (ના) તોફાન.
દીવટ (ના) જોત, બત્તી.
ધાડ(ના)લુટારાની ટોળી.
કપડાં (ના) લુગડાં.
ખાસાં (વિ) મજાનાં.
ઉપાય (ના) ઇલાજ.
મિની (ના) બિલાડી; મંજારી.
પાર (ના) છેડો.
વધિયા (ક્રિ) વધી ગયા.
પકડયા (ક્રિ) ઝાલ્યા.
મોંડે (ક્રિ) મચાવે.
ગડબડ (ના) ગડગડાટ. ફરતી.
કરડી (ના) કાતરી.
મહા (વિ)-મોટું, ઘણું.

(કવિતાની સમજુતી) (૮).

ઉંદરો હારબંધ વધી ગયા, તેમાં કેટલાક ઝાલ્યા, પણ પાર આવ્યો નહીં; જેમ લુટારાની ટોળી કેમ આવે તેમ તેઓ રાતે, તોફાન મચાવી રેહે છે. (૧).

તેઓ મજાનાં કીમતી લુગડાં કરડી ખાય છે, ને દીવાની દીવેટ લઈ જાય છે; એને પકડવાનો એક ઉપાય નથી, પણ જો બિલાડી મળે તો મોટું સુખ થાય (તે ઉંદરને પકડી લે). (૨).

પાઠ ૫૫ મો.

પાંદડાં (ના) પાતરાં.
સાંભરે (ક્રિ) યાદ આવે.
બાપડી (વિ) બિચારી.
ઓઢવું (ક્રિ) શરીર પર ઢાંકવું.
વાળ=બાલ, નીમાળા.
ભૂલી (ક્રિ) વીસરી.
ભૂલશો (ક્રિ) વિશરશો.
દીલ (ના) શરીર, અંગ.

પાઠ ૫૬ મો.

આંચળ (ના) થાન, ધાઇ.
ધાવણા (વિ) નાના, દુધ પીતા.
જોર (ના) બળ, શક્તિ.
કરડવા(કૃ) બચકું ભરવા.
વગર (અ) વિના, સીવાય.
આખલા (ના) ગોધા
એટલા માટેજ (અ) એને વાસ્તેજ.
કર્યા (ક્રિ) બનાવ્યા.

પાઠ ૫૭ મો.

ઝાડપાલો (ના) ઝાડના ઝીણાં પાતરાં તથા છોડ વગેરે.
કૂવો (ના) ઉંડો ખોદી કાઢેલો વેહેતો ઝરો.
નદીઓ (ના) મીઠા પાણીનો ધોધ પર્વતમાંથી નીકળેલો તે.
વાવ (ના) પગથીઆવાળો પોહોળો ઉતરવાનો કુવો.
મોળું (વિ) મોળાસ પડતું.
મીઠું (ના) નીમક (મીઠાસ વાળુ.)
ખારૂં (વિ) મીઠાના સ્વાદ જેવું.
છીવેછે (ક્રિ) ટટાર રહેછે
ભરેલાં (કૃ) ભરપૂર.
જોઇએ તેટલું=કામજોગ ખપ જેટલું.

પાઠ ૫૮ મો.

લખોટી (ના) લાખની ગોળી, મંછી.
ઠરે (ક્રિ) સાબીત થાય.
છાનો માનો(વિ) ગુપચુપ.
ગમે (ક્રિ) સારૂં લાગે.
ચોરવું (કૃ) કંઇ ચીજ, છાનામાના લેવી તે.
ભૂલી ગયો (ક્રિ) વિસરી ગયો.

પાઠ ૫૯ મો.

મહીપતિ (ના) રાજા.
પસ્તાય (ક્રિ) દલગીર થાય.
પાછળથી = પછવાડેથી.
ઉઘાડું (વિ) ખુલી, જાહેર.
ઝલાય (ક્રિ) પકડાય.
નર (ના) માણસ.
સમજી (કૃ) જાણી.
બાંધી મારે (ક્રિ) ફટકાનો માર મારે.

(કવિતાની સમજુતી). (૯).

ચોરીમાં સુખ સમજીને મૂર્ખ માણસ કોઇને ત્યાં ચોરી કરીને આવે; પછી ચોરીથી થતું દુઃખ જ્યારે જુએ છે ત્યારે મનમાં ઘણો અફસોસ કરવા માંડે છે.

જ્યારે ચોર ઝલાયછે, ત્યારે ચોરી ઉઘાડી થાયછે, પછી રાજા કે હાકેમ

તેને બાંધીને ફટકાનો માર મારે છે, ત્યારે તેની છેક બેહુરમત થાય છે (આબરૂ જતી રહેછે). (૨).

પાઠ ૬૦ મો.

આંગણું (ના) બારણું, બારણાની આગળની જગો તે.
અજવાળું (ના) ઉજાશ.
પરશાળ (ના) પહેલા ખંડની ભોંય તળીઆની જમીન.
પછીત (ના) પછવાડેની ભીંત.
ચોક (ના) ખાળ.
ઓટલો (ના) ઘરના આંગણા આગળ ઉંચી બેસવાની જગા કરેલી તે. મોટી ઓટલી.
છાડી (ના) ખડકી.
કરા (ના) દીવાલ, ભીંત.
મેડા (ના) માળ.
અગાશી (ના) ધાબું.
ઓરડો=મોટી કોટડી.
સાંભળો (ક્રિ) ધ્યાનમાં લો.
ઉઘાડી (વિ) ખુલી
કરેલી (કૃ) બનાવેલી.

પાઠ ૬૧ મો.

રસોડું (ના) રાંધણી,
અંધારૂં=ઉજાસ નહિ તે.
બારી (ના) માળ ઉપરનાં ભડાનાં બારણાં.
ગોખલા = નાના હાટડાં.
ભંડારીઆં (ના) હાટડાં.
રસોઇ (ના) રાંધવાનું
ધુમાડીઉં (ના) ધુમાડો જવાનો રસ્તો કાઢેલો તે ચીમણી.
તાકાં (ના) મોટા ગોખલા.
પાણીઆરૂં (ના) પાણીનાં બેડાં મુકવાની ઓકળી.
ઠુમાડો (ના) ધુણી.
ચોકડી (ના) મોટા ખાળ.
તાળું (ના) પેટી બંધ કરવાનું હથિયાર.
ટાંકા (ના) વરસાદનું પાણી ભરી મુકવાના છોબંધના ભૂરા કૂવા.
ગોટાય (ક્રિ) ઘેરાય.
ઠોઠ (ના) મરડીઆ કાંકરાને ભઠીમાં પકવેલાં તે.
દાદર (ના) લાકડાના ચાં-
ટીઆની સીડી.
ઓટલી=નાનો ઓટલો.
જાળી (ના) સળીઆ જડેલી નાની બારી.
ઝીલવું (ક્રિ) પડતું ચાહવું.
નીસરણી (ના) ત્રાંસકે વળીનો દાદર.
ગામડું (ના) નાનું ગામ.

પાઠ ૬૨ મો.

કુકડી (ના) મરઘી.
ખડખડે=અફળાએ.
વહાણું (ના) સવાર.
છેડકું (ક્રિ) અડકવું.
દીપે (કૃ) સારો દેખાય
માંજર (ના) માથા પરની લટકતી ચામડી.
ભાત ભાતના (ના) જાત જાતના.
પીંછાં (ના) પીછ.
સેવે (ક્રિ) સાચવે.
ઉકરડાં (ના) ખાતર વાળી જગો.
નાકણ = નરમ, પોચો.
ધંધો (ના) રોજગાર.
ખોતરવાણી (કૃ) ખણવાની, ખોદવાની.

ધસવું (ક્રિ) આગળ દોડી આવવું.
વળગવું (ક્રિ) બાઝવું.
જાળવેછે=સાચવેછે.
કાયર (અ) હેરાન.
કુકડો (ના) મરઘો.
રૂપાળો (વિ) શોભિતો
કુકડકુક (ના) મરઘાનું બોલવું, વાસવું.
વળગેછે (ક્રિ) બાઝેછે.

પાઠ ૬૩ મો.

સાપ (ના) ઝેરી જાનવર
ગણતો (ક્રિ) પત કરતો
વેર=દુશ્મનાઈ, ખાર.
જીવ (ના) પ્રાણ.
ચગદી (ક્રિ) કચડી.
લગારેક (વિ) જરા.
નાગ=ફેણવાળોસાપ.
નબળા (વિ) કમજોર.
છેલ્લીવારે (અ) આખરે.
ચટકા (ના) ડંખ.
છોલાયું (ક્રિ) સોરાયું.
પ્રાણ (ના) જીવ.
ફેણ (ના) સાપ તથા નાગ માથું મોહોળું કરેછેતે.
દર (ના) બાકું, કાણું.
પછાડી (ક્રિ) ઝીકી, અફાળી.
ભેગી (વિ) એકઠી.
ઝાઝા (વિ) ઘણા, બહુ.

(કવિતાની સમજુતી). (૧૦).

નબળા પણ ઘણા લોકની સાથે કોઈ પણ દહાડો અદાવત રાખવી નહિ કેમકે મોટા કાળા નાગને કીડીઓ બધી એકઠી થઈને આવી રીતે જીવ લેછે (જુઓ કીડીઓ નબળી પણ ઘણી, અને સાપ જબરો પણ એક).

પાઠ ૬૪ મો.

છોડવા (ના) નાનાછોડ.
મુળીઆં (ના) મૂળ, જડ.
વાટ (ના) રસ્તો, રાહ.
થડ (ના) ઝાડનો વચલો ગોળ ભાગ.
જીવે (ક્રિ) ટટાર રહે.
ઓગળે (ના) પીગળે.
ડાળાં (ના) ઝાડની મોટી શાખા.
વેહ (ના) કાણું, છીદ્ર.
ફૂલ (ના) પુષ્પ.
વાદળ (ના). આકાશ.
કસ (ના) રસ, સત્વ.
ફળ (ના) લીલો મેવો.
ચરી (ક્રિ) વળી.
પથરાય (ક્રિ) ફેલાય.
વેલા (ના) જમીનપર પથરાતા છોડ,
આંબો (ના) કેરીનું ઝાડ,
છોડ (ના) છોડવો.
કોહળું (ના) તરકારીનું નામ, શાકનું નામ.

પાઠ ૬૫ મો.

લીલાં (વિ) ખુબસુરતાં.
કચરો (ના) મેલ,
કરમાઈને (ક્રિ) ચીમળાઈને
[illegible]વું=દરમાંહ જવું.
સીંચીએ (ક્રિ) રેડીએ
ટટાર (વિ) સીધાં
છાંટવું (ક્રિ) છકેરવું, [રેડવું.
તાજા (વિ) લીલા.
વરસતો (ક્રિ) પડતો.
મસ (વિ) ઘણી, બહુ.
ઢીલા (વિ) મુરદાલ.

પાઠ ૬૬ મો.

રીસાળ (વિ) તામસી.
રીસાયો (ક્રિ) ગુસ્સે થયો.
ચેન (ના) સુખ મજા.

પિરસેલી (વિ) ખાવાનું મુકી તૈયાર કરેલી.
મુદ્દલ (વિ) જરાએ.
મેળો (ના) તમાસો.
વેદના (ના) દુઃખ, પીડા.
ભાંડુ (ના) ભાઇ બેહેન-ના છોકરાં છૈયાં.
માલ (ના) જીવ, વીસાત
પુગે (ક્રિ) લાગે, શાલે.
વીંછી (ના) ઝેરી જીવડો
ટેવ (ના) આદત
ભૂંડું (વિ) માઠું, ખરાબ.

પાઠ ૬૭ મો.

તણખલાં (ના) તંખલા
પૂંડાં (ના) બેદાં.
૨ (ના) કપાસમાંથી કપાસીઆ કાઢી ના-ખી જે રહેલું તે.
વરત (ના) ચીજ.
આખું (વિ) બધું, સઘળું.
ચીંચી=ચીચી આરી.
રઝળીને (કૃ) રખડીને.
ધીમધીમે (અ) હળવે-હળવે, આસ્તે.

પાઠ ૬૮ મો.

પાલો=ઝીણાં પાતરાં.
સુરજ (ના) સૂર્ય.
ઝાંઝવાં (ના) ઘણા તે-જથી આંખ ન સુઝે. તે, અંધારાં.
ગરમી (ના) તાપ.
તેજ (ના) પ્રકાશ, નુર.
નીપજવું (ના) પાકવું.
ધાન્ય (ના) અનાજ.
સર્વે (વિ) બ[illegible].

પાઠ ૬૯ મો.

બગાડ (ના) નુકસાન.
ગભરાઈ (કૃ) અકળાઈ.
ધાજો=મદદે આવજો.
છેતરવું (ક્રિ) ઠગવું
સીમમાં (ના) ખેતરમાં, ગામની હદમાં.
આસપાસ (અ) બાજુ બાજુ, ચોતરફ.
ખેતરવાળા (વિ) ખેત-રના માલીકો.
ખેડુત (ના) ખેતી કરનાર
ચારતો (કૃ) ચરાવતો.
અમથો (વિ) ખોટી.
હસવા (ક્રિ) મજાક કરવા
શરમાઇ (કૃ) લજવાઇ.
ખરેખરો (વિ) સાચો
સાચી (વિ) [illegible]રી.
જૂઠું=ખોટું.
છેતર્યા=ઠગ્યા.

પાઠ ૭૦ મો.

ઘૂરકવું (ક્રિ) ગુસ્સાથી જોવું.
લોહીલોહાણ=લોહીઆ-ળ, લોહી નીગળતા.
પામીએ (ક્રિ) ખમીએ.
બચકાં (ના) ડાચાં.
ભસવું=કુતરાનું બોલવું.
તૂટી પડવું (ક્રિ) એક દમ વળગી પડવું ઘસારો કરવો.
ગરીબ (વિ) અનાથ.
સોબત (ના) સંગત.
બાપડો (વિ) બીચારો.
ભુંડાં (વિ) ખરાબ.

પાઠ ૭૧ મો.

પજવીએ (ક્રિ) કાયર કરીએ, દુઃખ દઇએ.
હળીમળીને (કૃ) સંપસ-પીને, એક દીલથી.
ઉગમીએ=કહાવીએ.
દુખાય=દલગીર થાય.
ગાંઠેગાંઠે (અ) એક બીજા, અરસ પરસ.
રાજી થવું=ખુશી થવું.
હેત (ના) પ્યાર.
રીસાવું (ક્રિ) ગુસ્સે થવું.
વહેંચી (કૃ) ભાગ પાડી.
સંપસપીને (કૃ) હળી મળીને.

પાઠ ૭૨ મો.

ઝગઝગાટ (વિ) ચળકાટ.
પૃથ્વી (ના) દુનિયા.
વહાલો (વિ) પ્યારો.
ઘોર (ના) બીવામણું, અંધારું.
ગગન (ના) આકાશ.
ઊંચા (વિ) દુર ઉપર
પરમેશ્વર=મોટો ઇશ્વર.
ચળકતી (વિ) ઝળકતી
જીવાત (ન.) રેહેવાત.

પાઠ ૭૩ મો.

મહિમા (ના) લીલા.
કરનાર (વિ) બનાવનાર.
આમલી (ના) એકજાતનું ઝાડ અને તેનું ફળ.
જગ (ના) જગત.
કોઠી (ના) કોઠાનું ઝાડ.
સરજનાર (ના) પેદા કરનાર.
તારા (ના) ચાંદરણી.
ભજવા (ક્રિ) ભકતી કરવા.
દેવ (ના) પરમેશ્વર.
તાડ (ના) તાડીનું ઝાડ.

(કવિતાની સમજુતી). (૧૧).

ભાઇઓ તમે આ મોટા ઝાડ જુઓ એમાં સૌથી તાડનું ઝાડ ઊંચું છે, કોઇ આમલી કોઇ આંબો ને કોઇ કોઠીનું ઝાડ પણ હોયછે, ને જુઓ કે તે બધાનાં ફળ જુદા હોય છે. (૧).

ને આ જગતનો બનાવનાર ઇશ્વર છે તે સુરજ તારાનો પેદા કરનાર છે, માટ એજ હમારો મોટો દેવ છે, તેને ભજવાની ટેવ રાખીએ.

પાઠ ૭૪ મો.

નિશાળ (ના) વિદ્યા ભણવાનું ઠેકાણું.
રંગીત (વિ) રંગેલું.
વતરણું (વિ) લાકડાની કલમ.
તૈયાર (વિ) તરત કામમાં આવે એવું.
સો (વિ) દશદશકા.
એકડેએક (ના) એકડો, પ્રથમ.
સ્લેટ (ના) પથ્થર પાટી.
પોતીઆં (ના) ધોતીઆં.
મોઢે=મોંથી ગુણજવા.
ખડી (ના) ચીકણી ધોળી માટી.
પાટી (ના) સ્લેટ કે ધુળનું લખવાનું નાનું પાટીયું.
ધુળ (ના) રજ,
ફિકર (ના) ચિંતા.
મંગાવીએ (ક્રિ) અણાવીએ.
જાળવીને=સાચવીને.
મંજાવીને (કૃ) સાફ કરાવીને.

પાઠ ૭૫ મો.

ચિતારો (ના) છબી પાડનાર, ચીતરનારો.
કિરમજી (ના) એક જાતનો કાબરંગ બનાવવાનું વસાણું.
ચડાવતો (કૃ) ચોપડતો.
બાઇબંધ (ના) દોસ્તદાર.

શાહી (ના) રૂસનાઇ.
હરડાંબેડાં (ના) એક જાતનાં ઝાડનાં ફળ
હસેછે (ક્રિ) મજાક કરેછે
ભટ (ના) મહારાજ.
ભૂંડો (ના) ચુગદો.

પાઠ ૭૬ મો.

ધનતેરશ (ના) ધન પુજવાની મ્હોટી તેરશ.
બાજુબંધ (ના) કોણીનું ઘરેણું.
છડીટીગાં (ના) પગના આગળાનું રૂપાનું ઘરેણું.
સાંકળાં (ના) હાથ [illegible] પગનું ઘરેણું.
પોંચી (ના) હાથનાં કાંડાનું ઘરેણું.
કંદોરો (ના) કેડનું ઘરેણું.
ભેરખી (ના) કાણીનું ઘરેણું.
ચોકડાં (ના) કાનની બાલીનું ઘરેણું.
બાજઠ (ના) પાટ
વાનાં (ના) ચીજો.
અમટી (ના) કાનનું ઘરેણું.
તુશીપાટીઆ (ના) બાયડીના ડોકનું ઘરેણું.
ટુંપીઓ (ના) [illegible]ચવો.
કડાં=હાથનાં ઘરેણું.
વીંટી (ના) મુદ્રિકા.
બાઇડીઓ=બઇરીઓ.
ધોતા (કૃ) સાફ કરતાં.
કોર (ના) બાજૂએ.
હીરાકંઠી (ના) હીરાકંઠીની સોનાની સાંકળી.
વાળી (ના) નાકનું નાનું ઘરેણું.
વાંક (ના) બાયડીના હાથનું ઘરેણું.
કથા=સાદાલીમાં લોડા

પાઠ ૭૭ મો.

ગીલા (ના) એહેલાં [illegible]થાનો લોઢાનો અણીદાર ખુંટો.
સોનેરી (વિ) સોનાના.
કિંમત (ના) ભાવ.
ગુચ્છા (ના) કસબના ફુલ.
હળપુણી (ના) [illegible]નો દાંતો.
કિનખાબ (ના) જર.
પાવડો (ના) માટી ફેરવવાનું લોઢાનું હથિયાર.
સાંકળ (ના) લોઢાની સાંકળી.
નકુચા (ના) સાંકળ ભેરવવાનો ખીલો.
હળ (ના) જમીન ખેડવાનો લોઢાનો અણીદાર ખુટો.
થયલી (કૃ) બનેલી.
અન્ન (ના) અનાજ.

પાઠ ૭૮ મો.

ડોકુ (ના) ધડની ઉપરનો ભાગ, ડોક.
હડપચી (ના) દાઢીઆગળની જગો.
બોચી (ના) ગરદન.
ગાંસડી (ના) બચકી, પોટલી.
લમણા (ના) ગાલ આગળનો ભાગ.
મોખરો (ના) જરૂઓ.
ધડ (ના) ડોકની નીચેનો ભાગ.
[illegible]પરી (ના) ગોટલો.

પાઠ ૭૯ મો.

બગલ (ના) ખખ.
પેહુ=[illegible]ની જગા.
વણીજ=નીચેલો ભાગ.
વાંસો (ના) પીઠ, બરડો.

કેડો (ના) કમ્મરો
ગાળો (ના) ભાગ
એડી (ના) પગના તળીઆ ને ખડા આગળનો ભાગ.
ઢીંચણ (ના) ઘુંટણ.
થાપો (ના) ભાગ
ઘુંટી (ના) પગની એડી આગળનો ઢેકો.
ખભાં (ના) ખાંધ.
કાંડું=હાથનો પોંહોંચો.
સાથળ (ના) જાંગ.
કાંખ (ના) બગલ.
હથેલી (ના) હાથેલી.
[illegible]ણો (ના) ઘુંટણ હેઠેનો ભાગ.

પાઠ ૮૦ મો.

સોબત (ના) સંગત.
આંબાવાડીઓ = આંબા ઉગેલા હોય તે વાડો.
રખવાળ=સાચવનાર.
ટપેર્યાં (ક્રિ) ઠોકયા માર્યા.
પહોંચ્યો (ક્રિ) આવી લાગ્યો.
ઝાંપે=કાંટાનું બારણું.
કેરી (ના) આંબાનું ફળ
ઢીંડ (ક્રિ) ચાલ, દોડ.

પાઠ ૮૧ મો.

સંગ (ના) સંગત.
પ્રેમ (ના) હેત, પ્યાર.
ઠામ (ના) ઠેકાણું.
ભાગ્યશાળી (વિ) નસીબવાન, નસીબવાળો.
પેસે (ક્રિ) આવે.
ઠરશે (ક્રિ) શોભશે.
રૂડો (વિ) સારો.
બુરો (વિ) ખરાબ.
મેહેતા (ના) મેહેતાજી, ગુરૂ.
સંગ (ના) સોબત.

(કવિતાની સમજુતી). (૧૨).

જેને જેવી સંગત તેવોજ રંગ ત્યાં બેસે, જેને જેવી સંગત તેવું જ હેત ત્યાં વધે, જેને જેવી સંગત [illegible] તે કરશે, અને જેને જેવી સંગત તેવેજ ઠેકાણે જઈને તે ઠેમો [illegible]; સારી સંગત હશે તો તે સારો બનશે; નઠારી સંગત હશે તો નઠારો બનશે; પણ સારો **મેહેતાજી** શીખનાર હોય તો તેની સંગતથી **નશીબવાળો** હોય તો તે વિદ્યા ભણે (ભણીને નશીબવાળો થાય.)

પાઠ ૮૨ મો.

જલેબી (ના) એક જાતનું ખાંડનો રસ પાયેલું પકવાન.
ભાખર=જાડા રોટલા.
પોર (અ) ગયે વર્ષે.
ભાણું (ના) જમવાના આસન ઉપર.
પકવાન (ના) લાડુ જલેબી દહીંથરા વગેરે મીઠાઈ.
પતાસાં (ના) બતાસાં.
હારડા=ખાંડના ચકતા.
નાત=જમણવાર, જાત.
રમક[illegible]=ખાંડના રસની

ખાવાની ચીજો.
ઘેબર (ના) એક જાતનું ખાંડનો રસ પાયલું પકવાન.

પાઠ ૮૩ મો.

ખાતર (ના) મોટું બાકું.
ખોતરવું (ક્રિ) ખોદવું.
વણજારૂ (વિ) શીકારૂ, વણજારમાનો.
નજર (ના) નીધા, [illegible]
દાટવું (ક્રિ) ઢંકણાવવું.
ધન (ના) પૈસા, દોલત.
ધણી (ના) શેઠ, માલિક.
સમજે (ક્રિ) ચેતે.
તાણતો (ક્રિ) ખેંચતો.
ગયેલું (કૃ) ખોવાયલું.

પાઠ ૮૪ મો.

વઢવાડ (ના) લડાઈ.
મેળાપ (ના) મુલાકાત.
અડબડી (કૃ) લઢી, વઢી.
જમણું (ના) જમણ.
ભાથાણું (ના) આથાણું.
શેખી (ના) પતરાજી.
ખરીદવું=વેચાતું લેવું.
જણીઆ=બાઈઓ.
રડવું ખડવું=કોઈ કોઈ.
સામટા (વિ) એકઠા.
ફોદવું=કાઢવનું બટકું.

ભેગું (વિ) એકઠું, સાથે.
મોંઘું=ઘણી કીમતનું.
સાહુકાર=પૈસાવાળો આબરૂદાર ગ્રહસ્થ.
લેખું (ના) ગણતી.
ચાંટો (ના) સાર, પોકાર.
લેખવે=ગણે, પતકરે.
કોનો (સ) કઇ ચીજનો.

પાઠ ૮૫ મો.

સમડી (ના) કાગડાં કરતાં મોટું જબરી પાંખવાળું પક્ષી.
વાઘરી (ના) પારધી.
[illegible]ળ (ના) ફાંદા.
[illegible]ગરવું (ક્રિ) કાલાવાલા કરવા.
નરડવું (ક્રિ) આપળવું.
[illegible]મથો (વિ) ખાલી.
[illegible] = [illegible]ન કાધું.
લુચ્ચી ([illegible]) [illegible], [illegible]
ડોક (ના) ગરદન, ગળું.
વિચારવું=તોલ કરવો.

પાઠ ૮૬ મો.

બીડમાં (ના) [illegible]
[illegible]ત (ના) [illegible]
[illegible]વવું (ક્રિ) મોટું કરવું.
ગજુ (ના) શકિત.
પાસેવર (વિ) પૈસાદાર.

[illegible]બર (વિ) સરખું.
[illegible] ખૂટણુ (ના) ખરચું [illegible] ખરચ.
[illegible]પાઇને (કૃ) દબાઇને
[illegible] શેબરી (ના) સરખી, હરીફી.

પાઠ ૮૭ મો.

[illegible]ડોશી પાડે[illegible] (ના) પાસના ઘરમાં રે[illegible]નારા, જોડેના ઘરના.
[illegible]ગવું=જાગ્રત રેહેવું.
ગુણપાડ (ના) ઉપકાર.
પકડયો (ક્રિ) ઝાલ્યો.
ચોકી (ના) પેહેરો.
જાળવ્યું (ક્રિ) સાચવી રાખ્યું. [illegible] રાખ્યું.
[illegible] (ના) નોકરો.

પાઠ ૮૮ મો.

કંદોઇ (ના) મીઠાઈ ભજીયા વગેરે વેચનારો.
ખડકી [illegible] (વિ) [illegible]રી રાખવું.
શાકરીઆ (વિ) ખાંડના [illegible] ચીજ.
ચકરડી (ના) પાએપૂરતું કાગળનું રમકડું.
મીઠાઇ (ના) બરફી પેંડા વગેરે મીઠી ચીજો.

કથરોટ (ના) કોરણ [illegible] છીછરૂં વાસણ.
પાલખી=ખુરશી [illegible] ના.
ચોસલાં=ચોડા કડકા.
રમકડાં=રમવાની ચીજો.
હેઠ (ના) મેદની, ભીડ.
વોહોરો (ના) હોરો.
સા[illegible]ન (ના) ચીજો.

પાઠ ૮૯ મો.

પંચરાઉ (વિ) પાંચ જાતની, પાંચવાનાની

દાદરા	જુદી જુદી જાતનાં અથવા જાતનાં નાપ
તુવેર	
નાગલી	
રાઇ	
લાંગ	
બંટી	
મસૂર	
રાજગરો	
બાવટો	
મઠ	

[illegible] (ના) ભુખ્યા [illegible] ત, લાં[illegible].
ફરાળ ( ) ફળનો આહાર [illegible] ખાવાનું [illegible]
જાર (ના) જુવાર.
ડાં[illegible] (ના) બાલ.

પાઠ ૯૦ મો.

ઘાંચી (ના) તેલી, તેલ દીવેલ વેચનારો.
કણ [illegible] (ના) કણ- ઝીનું તેલ.
ઘાણી (ના) તેલ દીવેલી વગેરે પીલવાનો લાકડાનો સંચો.
સરશીઉં (ના) સરસવનું તેલ.
ફોલા (ના) ગુમડાં.
પીલવું=દાબવું, કચડવું.
સઘળાં (વિ) બધા.
સરસવ(ના)સરસીઉં કા[illegible]વાના રાઇજેવા દાણ.
ડોળીઉં=ડોળીનુ તેલ.
એરંડી (ના) દાવલા.
ખોળ (ના) પીલ[illegible] કુચો [illegible]
ડોળી [illegible] [illegible]ી.
સ્વાઠ [illegible]) સારૂં.
કણજી (ના) એક જાતના અળસીને મળ[illegible] જીણા દાણા.

પાઠ ૯૧ મો.

હકી[illegible] (ના) વાત, વિસ્તાર, હેવાલ.

કાચું કોરૂં (વિ) તળેલું.
ખંખેરી (ક્રિ) ઝાપટી.
સંજોરી (ના) ઘુઘરા, ઘારી જેવું ખાંડવાળું ખાવાનું.
ખરખરીને (ક્રિ) ઘણીજ.
દારૂખાનું (ના) આતસબાજી.
શીરો=એક જાતનું લચકા જેવું ખાવાનું.
ગેરૂ (ના) એક [illegible]ની લાલ માટી.
ફૂલકરણી (ના) ફુલકર.
જાળા (ના) કરોળીઆના [illegible].
ટેટા (ના) ફટાકા.
[illegible] (ના) ગાંસડો.
ફટાકા (ના) ટેટા.
ઉધઇ [illegible] = ધોળી કીડી.
મઠીઆં (ના) મુઠીઆં.
પેટારો = મોટી પેટી.
છછુંદરાં (ના) ફુલકરણી.
ફરતાં ફરતાં = જુદાં જુદાં.
[illegible]પડે (ક્રિ) લગાડે.
બારે=ઉંચા, કીમતી.
ફોડેછે (ક્રિ) ફોડેછે.

પ[illegible]ળાં.

૭ × ૧ાા = ૧૦ાા
૧૯ × ૧ાા = ૨૮ાા
૩૯ × ૧ાા = ૫૮ાા
૪૮ × ૧ાા = [illegible]
૫૯ × ૧ાા = ૮ ાા
૬૯ × ૧ાા = ૧૦ ાા
૭૭ × ૧ાા = ૧૧ ાા
૮૯ × [illegible] = ૧૩ ાા
[illegible]૭ [illegible] ૧ાા = [illegible]ાા
૯૦૦ × ૧ાા = ૧૩૫૦
૯ × ૨ાા = ૨૨ાા
૧૭ × ૨ાા = ૪૨ાા
[illegible] × ૨ાા = ૭૨ાા
૪૫ × ૨ાા = ૧૧૨ાા
૭ × ૨ાા = [illegible]ાા
૬૦ × [illegible] = [illegible]ાા
[illegible] × [illegible] = [illegible]
૮૭ × [illegible] = [illegible]ાા
[illegible]૫ × [illegible] = [illegible]ાા
૬[illegible] × ૨[illegible] = ૧[illegible]૦૦
૫ × [illegible] = ૧૭ાા
[illegible] × ૩ાા = ૫[illegible]ાા
[illegible] × ૩ાા = ૧૩[illegible]
[illegible]ાા = ૧૭૨ાા
[illegible]

૭૯ × ૩ાા = ૨૭૬ાા
૮૮ × ૩ાા = ૩૦૮
૯૯ × ૩ાા = ૩૪૬ાા
૪૦૦ × ૩ાા = ૧૪૦૦
૧૧ × ૧૯ = ૨૦૯
૧૩ × ૧૮ = ૨૩૪
૧૪ × ૧૯ = ૨૬૬
૧૫ × ૧૮ = ૨[illegible]
૧૬ × ૧૭ = ૨૭૨
૧૭ × ૧૯ = ૩૨૩
૧૮ × ૧૮ = ૩૨૪
૨૦ × ૧૫ = [illegible]
૧૯ × ૧૯ = ૩૬૧
૨૮ × ૨[illegible] = [illegible]
[illegible] × [illegible] = ૧૫[illegible]
[illegible] × [illegible] = ૨૩૦[illegible]
[illegible] × ૫૮ = ૩૩[illegible]
૬૭ × ૬૭ = ૪[illegible]
[illegible] ૭૪ [illegible]
[illegible] × ૯૮ = ૯૬૦૪
૧૯ × [illegible] = ૪ાા
૪૮ × [illegible] = ૧૨
૫૯ × [illegible] = ૧૪ાા
૯૯ × [illegible] = ૨૪ાા
૯૦૦ × [illegible] = ૨૨૫

જીવનદાસ, [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]રામ [illegible]
[illegible] [illegible]